

ПАТРІАРХАЛЬНІ МЕТАФІЗИКИ ХУДОЖНІХ СВІТІВ НІНИ ВЕРБУК

Розглядаються особливості художнього світосприйняття харківської художниці Ніни Вербук.

Ключові слова: *патріархальність, метафізика, художні світи, художнє світосприйняття.*

Рассматриваются особенности художественного мировосприятия харьковской художницы Нины Вербук.

Ключевые слова: *патриархальность, метафизика, художественные миры, художественное мировосприятие.*

The features of the artistic perception of the world Kharkov artist Nina Verbuk.

Key words: *patriarchal, metaphysics, art worlds, artistic attitude.*

Процес регіоналізації, що став невід'ємною складовою суспільно-культурних перетворень в Україні на пострадянському просторі, поставив на порядок денний не лише питання про необхідність ефективної регіональної культурної політики, а й проблему наукового осмислення передумов і процесу формування окремих регіонів країни в історичному та культурологічному вимірах.

Опанування регіональної культури неможливе без знання сучасних досягнень у галузі мистецтва. До майстрів, які продовжують примножувати кращі традиції вітчизняної культури, належить харківська художниця Ніна Семенівна Вербук. Вона представляє сучасну плеяду талановитих художників Слобожанщини та продовжує кращі традиції вітчизняного образотворчого мистецтва. Невипадково Ніну Вербук називають «харківською зірочкою на небесному схилі України», а її 500 робіт — «дарунками серця» [1, с. 7]. У 1999 р. ім'я Ніни Вербук занесене до «Книги рекордів Харкова» за найбільшу кількість персональних виставок серед художників міста. Вона — член Співки художників України з 1989 р.

Усе вищесказане разом із враженнями від полотен Ніни Вербук спонукало написати цю статтю. Творчість найцікавішої художниці нашого міста слід розглянути не лише з позицій мистецтвознавчого аналізу. Незвичайне світосприйняття Ніни Вербук, яке презентують її роботи, потребує дослідження глибинних патріархальних та метафізичних основ її художніх світів.

Така мета зобов'язала нас проаналізувати творчу спадщину Ніни Вербук, визначити особливості її живопису та сутнісні ознаки художніх світів, дослідити, як вони проявилися в конкретних полотнах.

Слід зазначити, що дуже мало праць, в яких аналізується творчість Ніни Вербук. У 1986 р. в газеті «Ленінська зміна» надрукована перша публікація Л. Георгієвої «Перший успіх Ніни Вербук» [5], у 1987 р. — стаття І. Євса «Душа трудитися повинна». Наступні шість років про Ніну Вербук ніхто не згадував. І лише в 1993 р., у зв'язку з виставкою картин художниці в галереї мистецтв «Джерела», у газеті «Вечірній Харків» опубліковано статті С. Лігостаєвої: «Багатство рідного краю» [13] й «Пригледіти для картини куточок» [14]. Про Ніну Вербук починають говорити, її творчість стає популярною. Журналісти частіше згадують її ім'я.

У 1996 р. творчість майстрині активно досліджує Ольга Денисенко, завідувач відділу Харківського художнього музею. Свої враження від творчості Ніни Вербук вона публікує в газетах «Панорама» й «Слобідський край» у статтях «Зачарована красою» [6] і «Храми Ніни Вербук» відповідно [8]. Тут уперше робиться спроба мистецтвознавчого аналізу окремих робіт художниці.

Найбільшої популярності творчість Ніни Вербук набула у 2000-х рр., коли вона вступила до Співки художників України, що закріплює її ім'я у вітчизняній культурі. Серед мистецтвознавців, які зверталися до творчості Ніни Вербук цього періоду, на окрему увагу заслуговують статті доктора мистецтвознавства Олександра Шила «Ніна Вербук» [16] та Ольги Денисенко «Начало выставочной деятельности» [7], які розглядають окремі етапи творчості майстрині та її авторський стиль із позицій мистецтвознавчого аналізу.

У поданих газетних, журнальних, популярних, науково-публіцистичних статтях, матеріалах Інтернету викладено деякі відомості про біографію Н. С. Вербук, наведено суб'єктивні враження авторів від художніх полотен Ніни Семенівни, зроблено перші спроби суто мистецтвознавчого аналізу її авторського почерку. Але ніхто з вищенаведених авторів не намагався проникнути в суть художніх світів Ніни Вербук, проаналізувати особливості її світорозуміння й художнього світовідчуття.

Ми відмовилися від мистецтвознавчого аналізу, тому що вважаємо його поверховим і не настільки суттєвим. Культурологічний підхід дозволить дослідити причинно-наслідкові зв'язки між різними явищами: основами творчого становлення художниці, сутністю її патріархальних метафізик, пріоритетних напрямів у творчості Н. С. Вербук та особливостями її художніх світів.

Джерельної базою нашого дослідження стали живописні та графічні картини Ніни Вербук і дві її книги — «Живопис, графіка» [3] та «За зіркою Віфлеємською» [2]. Завдяки цим розвідкам ми мали змогу уточнити і конкретизувати деякі аспекти творчості художниці, які не набули висвітлення в рецензіях, коментарях, відгуках про її роботи.

Не будемо говорити про біографію художниці, але зауважимо, що перші свої кроки в дитинстві вона зробила на Журавлівці — районі Харкова, який у середині 50-х рр. ХХ ст. більше нагадував сільську місцевість. Із крутих високих берегів річки Харків відкривалися чудові панорами слобожанських краєвидів із квітучими садами, зеленими трав'яними килимами. Саме тут формувалася любов Ніни Вербук до неспішного патріархального укладу життя на тлі незайманої природи. На наш погляд, ця тема — ідеалізація патріархальної природи і способу життя — є однією з основних у творчості художниці.

Розвиткові творчих здібностей, смаків і вподобань майбутньої художниці сприяли її батьки: мама — Лінник Тамара Аркадіївна та батько — Семен Йосипович, які помітили творчі здібності майбутньої художниці та допомогли визначитися у виборі професійного шляху. Вони «...відвели мене до дитячої школи ім. І. Рєпіна, тоді першої в Україні» [12, с. 9].

Ще одна, на нашу думку, цікава деталь мала визначальне значення у формуванні пріоритетних напрямів творчості майбутньої художниці. У будинку маминої тітки, куди сім'я переїхала жити, була велика бібліотека. Семирічна дівчинка прочитала все, що було в старих шафах. Але там, крім художньої літератури, були журнали «Нива», де чимало гравюр, на яких здебільшого зображені красуні. Саме їх вона почала малювати. За словами Ніни Семенівни, уже тоді була визначена її «стежа»: стати художником та оспівувати жінку й жіноче начало: «Я пам'ятаю, що до нас часто приходили гості, під час таких зустрічей мама пропонувала їм подивитися мій альбом малювання, де, крім шкільних малюнків ялинок і зайчиків, були зображені цариці в коронах і розкішних сукнях. Розглядаючи їх, хтось із присутніх сказав: «У вас росте справжній художник» [12, с. 9].

Так, дитяча пам'ять про гармонійні природні ландшафти, перші враження про жіночу красу стала невичерпним джерелом для творчого натхнення Ніни Вербук.

Навчання в художній школі ім. І. Рєпіна, художньому училищі, Харківському художньо-промисловому інституті (факультеті «Інтер'єр і обладнання»), праця вчителем креслення й малювання в середній загальноосвітній школі № 36,

згодом — в «Укрторгрекламкомбінаті», в Художньому фонді на посаді художника-проектанта — звичайний шлях, на перший погляд, становлення та розвитку художниці. Але саме тут, мабуть, формувалося й розвивалося її особливе світовідчуття.

Для того, щоб точніше передати суть творчості художниці, визначити її особливості й пояснити напрям нашого дослідження, варто звернутися до тлумачення основних термінів: «патріархальність», «метафізика» та «постмодернізм» у контексті творчості Ніни Вербук.

В історичному словнику «патріархальність» визначається як первісна простота, традиційність, консервативність. У Великому тлумачному словнику сучасної російської мови (он-лайн версія) Д. Н. Ушаков уточнює значення терміна. Це поняття розуміється як вірність старим традиціям, несумісність із новою культурою, застарілість і доброзичливий примітивізм.

Для культури постмодернізму патріархальність означає перебування людини в «дотехнічній цивілізації», в тісній взаємодії з природою. Таке розуміння пояснює інтерес Ніни Вербук до традиційних цінностей, її пріоритет чистого, природного, по-дитячому наївного патріархального світу. Тому основними мотивами її творчості є елементи спомину, пам'яті, минувшини й минулого. Її цікавить тема «вписаності» людини в ПРИРОДУ («Флора», «Сад надії»).

«Метафізика» як наука про надчутливі принципи буття буквально означає «за межами фізики». Одже, методом пізнання метафізичних істин поряд з інтелектуальною є чуттєва інтуїція, яка дозволяє відчутти світ природи, навіть у найнезначніших її змінах. Метафізики художніх світів Ніни Вербук ґрунтуються на відчутті найдрібніших деталей і відтінків, що не піддаються раціональному спостереженню. В її роботах можна помітити найтонші нюанси, виписані з любов'ю. Для художниці не існує вторинних сутностей. Інтуїтивне й безпосереднє світосприйняття зумовлює створення цілісних образів за принципом «вченого незнання», як сказав би Микола Кузанський. Тому світ, що відтворюється на полотнах, надзвичайно гармонійний.

Художниця інтуїтивно «дістає» з генетичної пам'яті деталі, факти, які складаються в цілісний образ. Зрозуміло, що вони «осучаснюються», тобто набувають характеристик, властивих конкретній епосі, у нашому випадку — постмодернізму. Як сучасниця цього феномену Ніна Вербук не може бути вільною від нього.

Постмодерн — це особливе світовідчуття сучасної епохи, як визначав його один із теоретиків постмодерну Ж-Ф. Ліотар. Йдеться

саме про відчуття, чуттєвість, ігнорування раціонального. Для нашого дослідження принципово є така позиція постмодерну: здатність увібрати у власний досвід усю культурну спадщину, позбавити його чітких часових меж, перемішати між собою й позиціювати як авторський, культурний експеримент.

Усі нові тенденції сучасного мистецтва — регіоналізм, концептуальне мистецтво, неопрimitивізм, ар брут та ін. — прийнято називати постмодернізмом [15, с. 12]. Розглянемо постмодерністське бачення світу, перш за все, як характеристику певного менталітету, що зумовлює художнє світосприйняття й оцінку пізнавальних можливостей людини.

Специфіка мистецтва постмодерну виявляється у висуванні на передній план того, що не можна уявити й подати в самому зображенні. Воно відмовляється від прекрасних форм, консенсусу смаку і водночас шукає нові засоби зображення, але не для того, щоб отримати від них естетичну насолоду, а щоб найточніше передати відчуття, які не можна уявити.

У Ніни Вербук інакше. Можливо тому, що її світорозумінню близька новоевропейська картина світу із трьома основними ціннісними ідеями: навколишнім світом як еталоном природності, людиною як свobodною індивідуальністю й культурою як царством істини, добра й краси. Незважаючи на те, що в умовах постмодерну ці цінності трансформувалися, для художниці вони є основними.

Серед більшості майстрів постмодернізму ставлення до природи змінилося: вона втратила статус еталона «природності» й стала сприйматися безпристрасно, по-діловому, як простір і матеріал для роботи. Змінилося й ставлення до людини. Сформований тип «людини-маси» (Ортега-і-Гассет) перестав сприйматися як автономний суб'єкт або творча особистість, яка саморозвивається. Таким чином, ціннісна єдність новоевропейського художнього простору розпалася, «розсипалася» в культурі постмодернізму. Звідси — нестримне експериментаторство в мистецтві і живописі, зокрема.

Ніна Вербук також експериментатор. Наприклад, в її реалістичні роботи органічно проникають елементи сюрреалізму. У серії картин «Великдень» поруч із дерев'яною церквою XII-XIII ст. невеликого розміру зображені величезні великодні паски. Полотна виконані досконало, з дотриманням найменших реальних деталей — від різнобарвної присипки на пасках до дерев'яної кладки церкви й розмальованих писанок. Інші цінності представлені як естетична норма.

Але якщо специфіка мистецтва постмодерну проявляється у висуванні на передній план того, що не можливо зобразити, то на полотнах Ніни Вербук — гармонійні образи жінок-селянок («Рай баби Мані», «Цвіте терен»), матерів та господинь («Білий налив», «Родина»), узагальнені («Снігиня», «Матер Світу») й біблійні образи («Що є любов»). Якщо мистецтво постмодерну відмовляється від прекрасних форм і консенсусу смаку, то жіночі образи Ніни Вербук захоплюють своєю м'якістю, чарівністю, ніжністю, внутрішньою і зовнішньою красою.

На відміну від постмодерністів, художниця практикує різні засоби виразності саме для того, щоб досягти максимальної насолоди від краси своїх творінь. Нашу думку підтверджують слова Юрія Іванова, сучасника Ніни Вербук: «Вона схожа на свої творіння. Та ж чистота, та ж досконалість, та ж просвітленість, та ж заглибленість, але не в себе, а в той світ, з якого вона являє нам свої дивовижні полотна. Вони й прості, і загадкові. Філігранність техніки, за якою відчувається велика ґрунтовна школа, успішно поєднується з даром особливого бачення. Вона не працює, а творить, і творчість приносить радість, теплоту, світло, любов кожному, хто коли-небудь бачив її полотна» [10].

Для художньої творчості Ніни Вербук характерний колаж культур (ще одна ознака постмодернізму): сучасної та патріархальної. В результаті їх органічного поєднання народжуються її індивідуальні життєві проекти: пейзаж, портрет, натюрморт, побутова картина, жанрова композиція.

Новий погляд Ніни Вербук на прекрасне — сплав почуттів, концептуального й морального. Ідеї текстового задоволення й тілесності стали доміантними. Її мистецтво можна розуміти як нескінченний текст, а творчі експерименти зумовлюють зникнення граней між традиційною українською картинкою й сучасними жанрами живописного мистецтва, між патріархальністю й авангардом.

Такі експерименти спрямовані на конструювання артефактів методом аплікації. Тому її художній текст не підпорядковується правилам постмодерністського розуміння. Він — особливий, до нього не можна застосовувати загальновідомі критерії оцінки. Її роботи — вікна в інші світи, і світи ці добрі, неземні й світлі. Навіть темні тони зігрівають теплом. Неквапливе споглядання природи з її найменшими нюансами кольору й світла — зі світу далекого дитинства. Тілесність і духовність співіснують у нерозривній єдності. Обличчя людей — проникливі, чуттєві й духовні. Ретроспективізм, звернення до традиційних художніх форм дозволяють

Ніні Вербук здійснювати культурні інновації як пристосування культурної традиції до нових життєвих обставин.

Адекватному втіленню патріархальних метафізик художніх світів Ніни Вербук у конкретних її полотнах сприяють різноманітні засоби художньої виразності, які, на наш погляд, доречно було б назвати художньою палітрою в широкому розумінні цього слова. Це — художній арсенал «інструментів», що допомагають нашій героїні реалізувати свій творчий потенціал патріархальних метафізик художніх світів: знак, малюнок, композиція, лінійна та повітряна перспектива, деталь, просторові властивості теплих і холодних кольорів, світлотіньове моделювання, конструктивні якості малюнка, штрих, фактура тощо.

Можна стверджувати, що палітра — це своєрідна «філологія», виражена в художній мові живописної творчості. Вона допомагає наповнювати змістом кожную роботу, інтерпретувати її як художній текст, акцентувати увагу глядача на найменших деталях.

Емоційній виразності в живопису та кольоровій графіці Ніни Вербук допомагає колорит, що утворює естетичну єдність колірних тонів, їх поєднань і взаємозв'язків у творах мистецтва художниці. Він є суттєвою складовою художнього образу, що викликає відповідні емоції глядача. Залежно від характеру художнього образу чи емоційної характеристики сюжету, він може бути теплим або холодним, спокійним або напруженим, яскравим або пастельним.

Звернемося до першоджерел і спробуємо проаналізувати прояв метафізики жіночого начала в полотнах Ніни Вербук.

Міфологічні уявлення про жіноче начало в усіх народів світу втілені в образі Богині-Матері. Її, як символ родючості і життєстверджуючої сили, шанували в стародавніх цивілізаціях і шанують у сучасному християнському світі як Богоматір. Земля завжди асоціюється з жіночим началом, джерелом життя (виняток становить міфологія стародавнього Єгипту, де існує уявлення про перевернуті дві першооснови). У всьому земному наявна загадка творіння, тому й уявлення про жінку завжди таємниче.

Отже, жіноче начало поєднує в собі ідеї родючості та життєстверджуючої сили, втілюючись в образ Прародительки землі, людини, тварин — усієї Природи. З одного боку, жіноче начало — тілесне (зачаття, виношування й вигодовування — жіночі пріоритети). Ось чим можна пояснити інтерес художників до жіночого тіла. А з іншого — жіноче начало — духовне. Світло, чистота, м'якість, таємниця, загадковість — далеко не повний набір ціннісних характеристик справжнього жіночого начала, які є вічними, тому їх по-різному зображують художники в усіх видах мистецтва.

«Пошуки на стежі духу в останні роки відображені і в моїй творчості, — пише Ніна Вербук. — До них, я думаю, можна віднести узагальнені образи Снігині, Матері Світу, в яких знайшли втілення мої уявлення про всетворчий та всеоберігаючий потенціал великих жіночих основ» [2].

«Снігиня» — праслов'янський образ жінки, що тримає в руках церкву — символ духовної чистоти. На картині «Мати світу» Березиня збирає руками сонячні промені й передає їх Землі, яка перебуває у квітці лотосу.

Ерудиція Ніни Вербук — вражаюча. Вона не тільки володіє всією палітрою знань про українську культуру, але й тонко відчуває універсальну символіку, яку часто використовує у своїх полотнах. Прикладом є символ лотоса. У різних народів квітка на поверхні води (на Заході — це лілея, на Сході — лотос) має певне значення. Корінь лотоса уособлює матерію, стебло — душу, а квітка — дух. Первинне значення цього міфопоетичного символу — сила, що пов'язана з жіночим принципом: лоно як місце зародження життя, родючість, процвітання, потомство, довголіття, життєва повнота, вічне народження, чистота, духовність.

Тема жіночого начала чудово втілена й у жанрі портрета. Портрети, написані Ніною Вербук, особливі. Психологізм її персонажів передається не лише в обличчі, погляді, ракурсі, але й у живописній побудові портрета. При всій колористичній складності, на перший погляд, постає характер моделі й бажання автора розкрити духовний світ людини. За словами пані Ніни, «весь світ походить від жінки, розкривається за допомогою жінки і нею закінчується» [9]. Тому основною темою творчості художниці є жінки: прості селянки, матері, господині з їхньою природною життєвою красою.

Сама Ніна Вербук описує процес створення своїх жіночих образів так: «багато жіночих образів мені доводилось створювати. Я розумію й відчуваю їх зсередини. Нагадаю, щоб зобразити квітку, потрібно стати квіткою, уявити себе квіткою, а щоб зобразити жінку, мені не потрібно це робити. Я вже зсередини знаю, що це» [3, с. 7]. Тому художниця втілює ідею жіночості в образі земної краси: любові юності й мудрої старості («Життя прожити», «Пісня»). Її героїні уособлюють гармонійну основу життя, вони поетичні та ніжні, довершені творіння природи («Флора»). Уособленням духовної сутності жіночого начала є робота «Свята церква», в якій органічно поєднані світло християнської ідеї, природи та жіночості.

Її героїні передають світ, гармонійну основу життя, вони — довершені творіння природи («Флора»).

Для портретів Ніни Вербук характерне погрудне зображення в три чверті, частіше на лоні природи, щоб підкреслити гармонійну єдність жіночого начала. О. Денисенко зазначає, що Ніна Вербук намагається піднести своїх героїнь над прозою повсякденності в романтичний світ. Поетичність, гармонія буття, своєрідна «філософія серця» найбільш притаманні жіночим образам. Вони написані без ознак соціальної заангажованості, від витончених, як сонет, уявлень про жіночу красу до виконаних у народних традиційних образів селянок [7, с. 32].

Серед жіночих образів Ніни Вербук чимало оголених постатей. Це — утілення ідеї тілесності. Образ жінки з пишними формами у вінку на тлі осіннього жовтого листя («Бабине літо») є символом родючості землі та багатства природи.

Метафізики навколишнього світу як еталона природності у творчості Ніни Вербук чудово представлені в повсякденному та особистісному житті людини, селянському та міському побуті. У жанрових композиціях, наприклад, у полотні «Золоті зерна» молода жінка та її мати виконують звичайну селянську справу — облущують кукурудзяні качани. Поруч маленький хлопчик, який спостерігає за тим, як кури скльовують золоті зернини. Здавалося, буденна сцена із сільського життя, але вона залишає відчуття традиційного свята.

«Коли я пишу картину, то не думаю про її смисл, тому що кожен глядач сприймає її по-своєму, зіставляючи намальоване зі своїм життєвим досвідом», — пише Ніна Вербук [3, с. 9].

«Запашний вирій» вона написала під час сінокошу в Путивлі. Чоловік, який піднімає на вилах оберемок сіна, усміхнений, молода жінка й дівчинка в насунутих на чоло хустинках — світла й радісна замальовка, яка насичена ароматом свіжого сіна. Так художниця відтворює спогад про далеке дитинство серед селян та показує мудрість і красу трудящої людини. Робота на землі, любов до природи й народної пісні як предковічні цінності чудово відтворені в циклі робіт, присвяченому жінці-селянці («Рай баби Мані», «Цвіте терен» і «Пісня»). Елементи спомину, пам'яті, минувшини й минулого наявні в картині «Пісня», де відтворена атмосфера народного свята: п'ять селянок, немолодих жінок, у вишиванках і яскравих квітчастих хустинах стоять у напівколі й співають пісень. Вони тримають у руках свічки й віночки, що підкреслює традиційність святкового обряду.

Таким чином, Ніна Вербук використовує й по-художньому «осучаснює» стилістику «наїву» української традиційної картинки. Цей вид творчості в мистецтвознавстві має різні назви: український «примітив», «наїв». Проте для художників-аматорів

найдоречнішим є визначення «мистецтва щирого серця». Але, на відміну від народних митців, Ніна Вербук професійно створює сюжети сільського життя, традиції та звичаї Слобожанщини.

Метафізичний патріархальний колорит чудово проявився і в натюрмортах художниці. Предмети побуту, праці, творчості розміщені в реальному побутовому середовищі. Живі й неживі речі тематично організовані, пов'язані смисловим змістом і мають певну ідею.

У роботі «Будьмо» зображено деталі святкової трапези — графин, окраєць свіжого житнього хліба, шматок соковитого сала — усе дуже апетитне. На полотні «Картопелька», наприклад, зображено горщик із вареною «в мундирі» картоплею, прикритий білою полотнинкою, поруч парує в мисці вже обчищена бульба, прикрашена гілочками зелені. На задньому плані — кварта з прозорою, як сльоза, горілкою. «Перш ніж написати цю картину, я немовби сама побувала поруч із цими картоплинами у нагрітій печі», — розповідає Ніна Семенівна. — ... я ніби ділюся своїми враженнями з людьми, які не звертають увагу на те, що їх оточує, що вони їдять, чим живуть — це і є філософія життя» [11, с. 47].

Особливістю рисою живопису художниці є «вписаність» людини в природу. Майже все зображення навколишнього середовища, видів сільської місцевості є гармонійним посиленням присутності людини у світі природи. Ніна Вербук — майстер зображення простору. Її живопис вирізняється, насамперед, відчуттям кольору й поєднанням простоти й вишуканості, завдяки чому пейзажі — зворушливі, легкі й прозорі. Це — «Дитинство», «Квітухий край», «Солом'яний капелюшок» та ін.

Підсумуємо спроби заповнити ще одну прогалину в прикладній культурології нашого регіону

У процесі життєвого та творчого шляху Ніни Вербук поступово сформувалися пріоритетні напрями її творчості: «ідеалізація» патріархальної природи й способу життя, тема жінки й жіночого начала, українська традиційна культура та національні духовні цінності, які багато в чому визначили чисті, природні, по-дитячому наївні патріархальні світи Н. С. Вербук.

Особливостями ознаками її живопису є «вписаність» людини в природу, використання й художнє «осучаснення» стилістики «наїву» української традиційної картинки, елементи спомину, пам'яті, минувшини й минулого.

Метафізики її художніх світів ґрунтуються на інтересі до традиційних цінностей, надання пріоритетної переваги чистому, природному, по-дитячому наївному патріархальному світу; генетичній пам'яті, яка допомагає скласти деталі й факти в цілісний

художній образ. Тонке відчуття навколишнього світу та власний досвід, який сформувався на основі національної культурної спадщини, дозволяють їй гармонійно поєднувати сучасні постмодерністські та патріархальні традиції, позбавляти їх чітких часових меж. Зникнення грані між традиційною українською картинкою і сучасними жанрами живописного мистецтва, між патріархальністю й авангардом дозволяє Ніні Вербук позиціювати свої твори як авторський культурний експеримент. Ретроспективізм, звернення до традиційних художніх форм допомагають Ніні Вербук здійснювати культурні інновації, пристосовувати культурні традиції до нових життєвих обставин.

Перспективним напрямом дослідження може бути аналіз циклу робіт художниці «Церкви Україні», в якому втілена ідея національної самосвідомості: «Церква в Сорочинцях», «У церкві», «Церква в селі Великі Очи», «Великдень-1», «Великдень-2», «Великдень-3», «Перлина (Церква у Василькові)», «Перед Різдом» та ін.

Список літератури

1. Васильєва Н. Харьковская звездочка на небесном склоне Украины / Н. Васильєва // Слобода. — 1999. — № 44. — С. 7.
2. Вербук. Н. За зіркою Віфлеємською [Електронний ресурс] / Н. Вербук. — Режим доступу: <http://kharkov.vbelous.net/ukrain/verbuk/bethlehem.htm>
3. Вербук Н. О себе. Живопис, графіка / Н. Вербук. — Х., 2004. — 150 с.
4. Георгієва Л. Персональні виставки Н. Вербук / Л. Георгієва // Событие. — 2003. — № 36. — С. 12.
5. Георгієва Л. Перший успіх Ніни Вербук / Л. Георгієва // Ленінська зміна. — 1986. — № 6. — С. 7.
6. Денисенко О. Зачарована красою / О. Денисенко // Панорама. — 1996. — № 8. — С. 14.
7. Денисенко О. Начало выставочной деятельности. Живопись, графика / О. Денисенко. — Х., 2004. — 150с.
8. Денисенко О. Храми Ніни Вербук / О. Денисенко // Слобідський край. — 1996. — № 9. — С. 8.
9. Золотова Н. Інтерв'ю з Н. Вербук «Людяма на радість» / Н. Золотова // Вечірній Харків. — 1993. — № 6. — С. 13.
10. Іванов Ю. Із храмів та квітів (в гостях у Ніни Вербук) [Електронний ресурс] / Ю. Іванов. — Режим доступу: <http://kharkov.vbelous.net/ukrain/verbuk.htm>.
11. Карачун В. Нарис творчості Н. Вербук. Культура й мистецтвознавство України / В. Карачун. — К., 1998. — 130 с.
12. Ковальчук Н. Беседи у мольберта / Н. Ковальчук // Вечерний Харьков. — 1998. — № 44. — С. 9.
13. Лігостаєва С. Багатство рідного краю / С. Лігостаєва // Вечірній Харків. — 1993. — № 6. — С. 10.

14. Лігостаєва С. Пригледіти для картини куточок / С. Лігостаєва // Вечірній Харків. — 1993. — № 5 — С. 12.
15. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма / Н. Б Маньковская. — СПб. : Алетейя, 2000. — 347 с.
16. Шило О. Ніна Вербук. Живопис, графіка / О. Шило. — Х., 2004. — 150 с.
17. Портал ArtCross — Живопис: художник Ніна Вербук [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://subscribe.ru/group/mir-iskusstva-tvorchestva-i-krasoty/1576727/>.

Надійшла до редколегії 16.03.2012 р.